

Сутність еквайрингу, його види та переваги

Здір В.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри бізнес-економіки
Київського національного університету технологій та дизайну

Дернова І.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київського національного університету технологій та дизайну

У статті висвітлено сутність еквайрингу як діяльність кредитної організації, що включає здійснення розрахунків з підприємствами торгівлі (послуг) за операціями, що здійснюються з використанням банківських карток. Окреслено види еквайрингу та їх особливості, обґрунтовано переваги, а також виокремлено його недоліки. Охарактеризовано ринок еквайрингу в Україні.

Ключові слова: еквайринг, банк-еквайєр, інтернет-еквайринг, торговий еквайринг, мобільний еквайринг.

Здир В.А., Дерновая И.А. СУЩНОСТЬ ЭКВАЙРИНГА, ЕГО ВИДЫ И ПРЕИМУЩЕСТВА

В статье освещена сущность эквайринга как деятельность кредитной организации, включающая осуществление расчетов с предприятиями торговли (услуг) по операциям, совершаемым с использованием банковских карт. Определены виды эквайринга и их особенности, обоснованы преимущества, а также выделены его недостатки. Охарактеризован рынок эквайринга в Украине.

Ключевые слова: эквайринг, банк-эквайер, интернет-эквайринг, торговый эквайринг, мобильный эквайринг.

Zdir V.A., Dernova I.A. THE ESSENCE OF ACQUIRING, ITS TYPES AND ADVANTAGES

The article describes the essence of acquiring as activity of a credit institution, which includes making payments with enterprises of trade (services) for transactions carried out using bank cards. The types of acquiring and their features are outlined; advantages are grounded as well as its disadvantages are highlighted. The acquiring market of Ukraine is characterized.

Keywords: acquiring, acquiring bank, internet acquiring, trade acquiring, mobile acquiring.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Технічний прогрес і розвиток товарно-грошових відносин стали передумовами появи одного з найкорисніших винаходів за останні сто років – банківських карток. Спочатку вони були створені з метою спрощення переведення в готівку коштів, що зберігаються в банку, однак з часом функціонал карт був значно розширений, а на світ з'явився еквайринг. Незнайомий термін приховує дуже затребувану послугу, яка зробила банківську карту інструментом природного повсякденного використання для мільйонів людей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості надання банківських послуг, здійснення банківських операцій та проведення банківських угод на загальнонаціональному рівні досліджували такі вчені-економісти, як, зокрема, В.А. Марусова, М.Б. Медведєва [1], О.А. Артем'єва, Д.Д. Льовіна [2], В.В. Лупандін, І.С. Єгоров [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз підходів зазначе-

них науковців свідчить про те, що існують вагомні напрацювання в дослідженні системи банківських послуг, однак потребують подальшого розгляду питання еквайрингу як системи прийому платіжних карток для оплати товарів і послуг.

Потреба наукового опрацювання окреслених проблем з урахуванням специфіки національної економіки зумовила вибір теми дослідження, визначила мету, завдання та очікувані практичні результати.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Об'єктом дослідження є діяльність кредитної організації, що включає здійснення розрахунків з підприємствами торгівлі (послуг) за операціями, що здійснюються з використанням банківських карток через POS-термінали, а також здійснення операцій по видачі наявних грошових коштів утримувачам банківських карток, що не є клієнтами даної кредитної організації.

Метою дослідження є обґрунтування позитивних сторін еквайрингу та окреслення його переваг.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі задачі:

- 1) з'ясування сутності еквайрингу та його особливостей;
- 2) окреслення видів еквайрингу та виокремлення його недоліків;
- 3) характеристика ринку еквайрингу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Еквайринг, або можливість обслуговування карт під час оплати товарів і послуг, – шлях до успішного розвитку для торгового підприємства. Так, термін «еквайринг» (англ. “acquiring”) [4] в перекладі з англійської означає «придбання» і використовується в банківському сегменті для визначення системи прийому платіжних карт для оплати товарів і послуг, тобто означає можливість розплатитися кредиткою без використання готівки. З моменту появи цієї функції невеликий шматочок пластика, який замінює «фізичні» гроші, став настільки затребуваним, що ми вже не уявляємо можливості обходитися без нього. За значущістю появу еквайрингу цілком можна зіставити з винаходом мобільного телефону. Але, як і у випадку з мобільними телефонами, спочатку еквайринг був досить примітивним. Касири використовували спеціальний механічний пристрій «імпринтер», за допомогою якого з карти знімався сліп – паперовий «зліпок» з її реквізитами. Звичайно, це було незручно і небезпечно, оскільки такий пристрій не мав ніякого зв'язку з банком, щоб перевірити наявність у покупця потрібної суми на рахунок. Втім, якщо йшлося про придбання коштовного товару, касир для впевненості міг зателефонувати в банк. Пізніше, з розвитком технологій, на світ з'явився термінал – спеціальний електронний пристрій, що забезпечує зв'язок з банком під час проведення операції. Сьогодні ми здійснюємо покупки саме з його допомогою.

Зараз у світі існує понад 18 мільйонів підприємств торгівлі і сервісу, де є можливість сплатити покупки за допомогою платіжних карток.

Еквайринг у межах України здійснюється виключно юридичними особами – резидентами, що уклали договір з платіжною організацією [5–7].

Згідно з «Глосарієм термінів, які використовуються в платіжних та розрахункових системах» [8], затвердженого в Базелі (Швейцарія) в березні 2003 року, еквайєр (acquirer) – це організація (банк), яка веде депозитні рахунки для акцептантів карт (торговців) і якій акцептант карт передає дані, що відносяться до операції. Набувач (еквайєр) несе відповідальність за збір

інформації по операції і розрахунок з акцептантами. Тобто банк-еквайєр – це кредитна організація, що здійснює розрахунки з підприємствами торгівлі або послуг за операціями, що здійснюються з використанням платіжних карт, і/або видає готівку (грошові кошти) власникам платіжних карт, які не є клієнтами банку-еквайєра [8]. Дана кредитна організація має право одночасно проводити емісію банківських карт, еквайринг платіжних карт, а також поширення платіжних карт, що здійснюється на основі внутрішньобанківських правил, розроблених банком-еквайєром відповідно до чинного законодавства. Зараз мільйони організацій, підприємств і магазинів використовують еквайринг, але аж ніяк не тільки тому, що це зручно. Річ в тому, що, даючи клієнтам можливість оплати покупки карткою, організація виключає ризик прийому фальшивих купюр, економить на інкасації готівки. Клієнт же отримує зручний спосіб розрахунку, а також не турбується про те, що касир помилиться зі здачею. Крім того, приймаючи «кредитки», компанії збільшують обсяг своїх продажів в середньому на 20–30% і набувають нових платоспроможних клієнтів, адже за статистикою власники «пластикових гаманців» більш схильні до спонтанних покупок і легше розлучаються з грошима. Також під час установки спеціального обладнання банку для платіжних карт організація отримує різні банківські послуги, бере участь в дисконтних програмах тощо.

У більш широкому розумінні еквайринг – це банківська послуга, яка передбачає здійснення технологічного, розрахункового та інформаційного обслуговування організацій по платіжним операціям за допомогою платіжних карт на обладнанні, представленому банком [6]. Щоб користуватися всіма перевагами еквайрингу, необхідно укласти договір з банком-еквайєром, що надає еквайрингові послуги, тобто банк є власником платіжного терміналу, банкомату, який встановить в торговій точці, ресторані або в іншій організації спеціальне обладнання, а саме платіжні термінали або пін-пади, якщо необхідно забезпечити прийом карт в зв'язці з касами торгової організації.

Серед видів еквайрингу можна виділити такі.

1) Торговий еквайринг [9]. Ці операції проводяться через спеціальні POS-термінали. Під час виконання такої дії кошти надходять на рахунок підприємця. Постачальником послуг при цьому утримується визначена сума, розмір якої визначається фінансовою установою. Зміна ставки і скасування лімітів на проведення операції щільно прив'язані до обігу підприємства.

2) Мобільний еквайринг [10]. Така система перш за все орієнтована на власників мобільних пристроїв. Завдяки їй можливий варіант здійснення платіжної операції під час використання смартфона. Мобільний еквайринг позбавляє від необхідності робити прив'язку до конкретного місця торгівлі і дає змогу оснастити терміналами всіх співробітників фірми, навіть тих, які працюють за межами офісу.

3) Інтернет-еквайринг. Це прийом до сплати платіжних карток через Інтернет з використанням спеціально розробленого web-інтерфейсу, що дає змогу провести розрахунки в інтернет-магазинах та оплатити на спеціальних електронних платіжних системах різні послуги (мобільний зв'язок, комунальні послуги, Інтернет, фіксований телефонний зв'язок тощо). Такий тип еквайрингу дає змогу провести заміну товару на гроші в будь-якому інтернет-магазині. Оплата покупки через картку в режимі онлайн не передбачає використання спеціальних додатків та додаткового обладнання.

Для проведення операції досить мати доступ в Інтернет. Захист персональних даних забезпечується компанією-посередником, яка спеціалізується на зборі інформації та подальшого її надсилання в банк і продавцю. Еквайринг на сайті дає змогу одночасно задіяти величезну кількість процесів. Користувачу при цьому надана можливість завершити покупку за допомогою декількох операцій на ПК.

Найбільший інтерес, як правило, представляє спільна послуга торгової організації і банку, що надається власникам карт, а саме торговий еквайринг, але за умови, що в цій сфері здійснюється взаємодія.

Отже, підприємство, яке надає клієнтам товари або послуги, для використання еквайрингу зобов'язано забезпечити розміщення пристроїв для прийому карт на території своїх приміщень; приймати для оплати пластикові карти на підставі договору про еквайрингову обслуговуванні з банком; виплатити банку зазначену в даному договорі комісію за обслуговування. На банк покладаються такі обов'язки: встановити на території організації обладнання для еквайрингу (термінали еквайрингу тощо); навчити працівників компанії обслуговуванню клієнтів-власників платіжних карт; забезпечити перевірку достатньої кількості коштів на карті в момент проведення операцій на обладнанні для торгового еквайрингу; відшкодувати організації оплачену за допомогою карти суму у встановлені в договорі терміни; надати організації всі необхідні витратні матеріали; надавати професійну кон-

сультацію в разі виникнення труднощів в проведенні розрахункових операцій з картами.

Доцільно виокремити та обґрунтувати основні переваги еквайрингу [11]. Варто відзначити, що компанія, яка бере для оплати товарів і послуг банківські карти, виглядає в очах клієнтів престижніше і надійніше, а альтернативний спосіб розрахунку забезпечує додаткову зручність, що позитивно відбивається на іміджі компанії. Адже покупці можуть без проблем оплачувати свої надбання будь-якими картами в будь-якій доступній валюті. Крім того, еквайринг також збільшує число потенційних покупців, адже сьогодні багато хто відмовляється від «шопінгу», коли дізнаються, що до оплати приймається тільки готівка. А за можливості безготівкового розрахунку покупці й користувачі різних послуг частіше витрачають більше коштів. За статистикою середній чек по платіжній картці вище готівкового чека на 30–40% [12]. Традиційно розрахункам з використанням банківських карт більшою мірою віддають перевагу заможні верстви населення. Тому еквайринг для організації – це потенційне збільшення відсотка забезпечених клієнтів, що збільшує обсяги продажів в середньому на 20–30%. Проте і серед населення із середнім доходом помітне істотне зростання використання банківських карт для щоденних покупок або покупок «вихідного дня». Крім цього, еквайринг забезпечує економію коштів за рахунок відсутності необхідності інкасації готівки і повністю виключає ризик прийому фальшивих купюр. Банки надають партнерам різні пільги, зокрема дисконтні програми, знижки на банківські послуги, а також проводять безкоштовне навчання співробітників компанії.

Еквайринг є досить вигідною послугою для обох сторін. Покупець отримує можливість проводити розрахунок під час здійснення покупки в максимально стислі терміни.

Простежити за рухом витрачених коштів можна, використовуючи чек, який видається касиром по завершенні операції.

Власники торгових точок завдяки еквайрингу можуть збільшити рівень продажів і залучити більш широку клієнтську аудиторію. Ймовірність отримання фальшивих грошових коштів при цьому повністю виключається.

Серед переваг для обох сторін угоди також слід назвати і такі моменти:

- поліпшення іміджу компанії;
- залучення нових клієнтів;
- безпека зберігання прибутку;
- зниження витрат на інкасацію;
- скорочення часу на підрахунок доходів.

З недоліків такого явища слід звернути увагу на комісію, яка стягується банком-еквайєром під час здійснення кожної операції.

Середньостатистичним варіантом комісії за еквайринг останніми роками в Україні є «2,2% за карти чужих банків й 1% за карти еквайєра» [12] (це відсотки від кожної операції через термінал, які банку заплатить компанія, на чиїх касах встановлені термінали). Жодних інших витрат з еквайрингу у компаній немає.

Щоб визначити рентабельність і доцільність підключення такої послуги, необхідно зіставити прибуток (дохід) торговця і частоту оплати покупок з використанням пластикових карт.

Незважаючи на популярність у всьому світі, в Україні еквайринг сьогодні все ще знаходиться на стадії розвитку. При цьому останнім часом він є одним з пріоритетних і найбільш розвинених напрямів карткового бізнесу в Україні. Так, загальна кількість випущених банківських карт в країні вже перевищила чисельність населення з коефіцієнтом покриття більше одиниці. Звичайно, в розвинених європейських країнах і США цей показник вище в два, а в деяких з них навіть в чотири рази. Одним з важливих чинників розвитку є загальний рівень фінансової та банківської культури населення. В останні десятиліття він значно виріс, і сьогодні все більша кількість людей вважає за краще безготівковий розрахунок. Карта сьогодні сприймається зручним інструментом для повсякденного використання свого рахунку і доступу до кредитних ресурсів, що надаються банком. Компаніям також вигідно спростити процедуру оплати своїх товарів і послуг, а також процес доставки грошей на свій рахунок у банку.

На жаль, експерти одногосно відзначають, що в Україні розвиток еквайрингу від-

бувається повільним темпом. Так, 15 років тому співвідношення оплати готівкою і оплати картами в торгових мережах становила 97% і 3% відповідно. Сьогодні аналітики наводять цифри 85% (з яких до 70% знято з банківських карт) і 15%. Прогрес очевидний, хоча й дуже повільний у часі. Тому сьогодні завдання створення більшої кількості можливостей оплати товарів і послуг картою актуально не менш, ніж 15 років тому. У розвинених країнах вона вирішена повністю, а ось для України подібна практика ще не стала правилом.

Таким чином, цілком очевидно, що будь-якій організації, що не використовує переваги еквайрингу, але бажає розвивати бізнес і збільшувати обсяг продажів, варто серйозно задуматися про можливості установки обладнання для безготівкового розрахунку.

Висновки з цього дослідження. Аналіз надання банківських послуг дає змогу визначити переваги та недоліки еквайрингу як діяльності щодо технологічного, інформаційного обслуговування торговців та виконання розрахунків з ними за операції, які здійснені із застосуванням спеціальних платіжних засобів. Підключення еквайрингу гарантує збільшення доходів і дає змогу залучити нових клієнтів. Такий інструмент дуже зручний для всіх учасників ринку торгових і фінансових послуг.

Будь-яка компанія, яка зацікавлена в рості і розвитку власного бізнесу, повинна усвідомлювати значимість надання можливості оплачувати товари або послуги з використанням пластикової карти.

Проведений аналіз стану послуг технологічного, інформаційного обслуговування розрахунків за операціями, що здійснюються з використанням електронних платіжних засобів у платіжній системі України, свідчить про необхідність подальшого дослідження еквайрингу.

Таблиця 1

Комісія за еквайрингові послуги в Україні [12]

Банк	Комісія за платежі від суми платежу	Перерахунок коштів на рахунок
«ПриватБанк»	2,5% з карт «ПриватБанку»; 3,5% з чужих карт	Протягом кількох годин з карт «ПриватБанку»; упродовж дня з карт інших банків
«Укрексімбанк»	4% з карт «Укрексімбанку»; 5% з чужих карт	До двох банківських днів
«Райффайзен Банк Аваль»	2%	Наступного банківського дня
«Перший Український Міжнародний Банк»	2% з карт «ПУМБ», 2,5% з чужих карт	Наступного банківського дня
«Фінанси та Кредит»	3%	Наступного банківського дня
«Південний»	2% з карт банку «Південний»; 3% з чужих карт	До трьох банківських днів

ЛІТЕРАТУРА:

1. Марусова В.А. Улучшение качества дистанционного банковского обслуживания в России: мобильный эквайринг и мини-терминалы / В.А. Марусова, М.Б. Медведева // Финансы, деньги, инвестиции. Фининформ-сервис Ника (Москва). – 2015. – № 1–2 (53–54). – С. 35–37.
2. Артемьева О.А. Проблемы продвижения интернет-эквайринга в России / О.А. Артемьева, Д.Д. Лёвина // Научные труды вольного экономического общества России. – 2014. – Т. 188. – С. 438–442.
3. Лупандин В.В. Эквайринг: особенности, виды, и применения в настоящее время / В.В. Лупандин, И.С. Егоров // Теория и практика современной науки. – 2017. – № 2 (20). – С. 386–388.
4. Не так страшен интернет-эквайринг... [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.belmarket.by/ru/75/127/5815>.
5. Про здійснення операцій із використанням електронних платіжних засобів : Постанова Правління Національного Банку України від 5 листопада 2014 року № 705 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 99. – Ст. 2918.
6. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2346-III [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.
7. Об осуществлении расчетов за проданные товары (предоставленные услуги) с использованием специальных платежных средств : Постановление Кабмина Украины от 29 сентября 2010 года № 878 // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 182 (4333).
8. Прием платежей на вашем сайте – какую платежную систему подключить? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://geoseo.by/priemplatezhej-na-vashem-sajte-kakuyu-platezhnuyu-sistemu-podklyuchit>.
9. Актуально и перспективно: выгоден ли торговый эквайринг? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.prostobiz.ua/plastikovye_karty/stati/aktualno_i_perspektivno_vygoden_li_torgovuyu_ekvayrin.
10. Интернет-эквайринг [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.belcard.by/cgi-bin/view.pl?topicid=news&briefid=a257ac1472d8fa1f>.
11. Кому і для чого потрібен еквайринг [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://uagolos.com/komu-i-dlja-choho-potriben-ekvajrinh>.
12. Bankchart. Рейтинги банківських послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.bankchart.com.ua/plastikovi_karti/stati/vibir_banku_dlya_vstanovlennya_pos_terminaliv_krok_za_krokom.